

Riktlinje

Riktlinje för arbete mot våld i nära relation

Antagen av	Vård- och omsorgsnämnden
Antaget	2026-06-10 § 70
Ersätter tidigare version	2013-10-23 § 132
Gäller för	Omsorgskontoret Östhammar kommun
Dokumentansvarig	Enhetschef Vuxen och LSS

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte.....	3
Socialtjänstens inriktning gällande våld i nära relation	3
Särskilt utsatta grupper.....	4
Uppmärksamma och kartlägga.....	4
Extern Samverkan.....	4
Intern samverkan.....	4
Information och service	5
Kompetens och kompetensutveckling	5
Verkställande av beslut till extern utförare	5
Anhörigstöd	5
Polisen och rättsligt stöd.....	6
Kronofogden.....	6
Socialstyrelsen handbok och föreskrifter	6
Uppföljning	7

Bakgrund och syfte

Syftet med riktlinjen är att säkerställa att socialtjänsten arbetar strukturerat, rättssäkert och likvärdigt i ärenden som rör våld i nära relation.

Vård- och omsorgsnämnden har enligt, 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. I 13 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) tydliggörs behov av stöd till brottsoffer. Insatsen kan riktas både till den som utsatts för brott och dennes närstående.

I socialtjänstlagen anges i huvudsak våld mot kvinnor, men en medvetenhet finns om att våld i nära relation även kan se ut på andra sätt. Det förekommer våld i samkönade relationer och förövaren kan också vara en kvinna och offret en man. Även våld i relationer som inte är parrelationer är viktigt att arbeta mot

Riktlinjen omfattar allt våld i nära relationer. Exempel på olika typer av våld är: fysiskt, sexuellt, psykiskt, ekonomiskt, latent, materiellt eller försummelse. Även våld mot husdjur förekommer.

Vård- och omsorgsnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående, är offer för brott och ska ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Riktlinjen gäller både myndighetsutövning och utförarverksamhet.

Socialtjänstens inriktning gällande våld i nära relation

- Stärka, ta vara på och utveckla den våldsutsattas egna resurser.
- Ge insatser till den våldsutsatta så den kan påbörja leva ett liv fritt från våld.
- Ge insatser till våldsutövaren så att denne tar ansvar för och förändrar sitt våldsbeteende.
- Att alltid inleda utredning när socialtjänsten får kännedom om att ett barn kan ha upplevt våld i nära relation om det inte under förhandsbedömningen framkommer uppgifter som gör gällande att det är uppenbart att en utredning inte krävs.

Socialtjänsten ska dock alltid betrakta ett barn som har upplevt eller varit utsatt för våld som ett brottsoffer och ta hänsyn till våldets konsekvenser vid en förhandsbedömning. Vid våld i nära relation där barn finns inblandade behöver även ställning tas till om en polisanmälan gällande barnfridsbrott ska lämnas.

Särskilt utsatta grupper

Socialstyrelsen har tydliggjort ett antal grupper av människor som särskilt utsatta när de lever med våld i nära relationer. Det handlar bland annat om att det kan vara svårare för dessa individer att få hjälp. Särskilt utsatta grupper för våld i nära relation enligt Socialstyrelsen är personer med missbruksproblematik, personer med utländsk bakgrund, personer som utsätts för hedersrelaterat våld, äldre, personer med en funktionsnedsättning och hbtq- personer.

Insatser ska anpassas utifrån individens specifika behov och livssituation. I dessa fall är det extra viktig med intern samverkan

Uppmärksamma och kartlägga

Aspekter kring våld i nära relationer, såsom dess uttryck och omfattning, ska vara väl känd bland anställda på omsorgskontoret. Statistik ska föras årligen över antalet ärenden där problematiken har uppmärksammats, oavsett om det har lett till ett beslut om insats eller inte.

Frågor om våld ska ställas rutinmässigt i relevanta utredningar. Vård- och omsorgsnämnden ska fastställa rutiner för hur ärenden med våldsproblematik ska hanteras.

Extern samverkan

Enligt 7 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) ska kommunen planera sina insatser för enskilda. Vård- och omsorgsnämnden ska särskilt väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser. Om det inte är obehövt ska kommunen samverka med regionen och med andra relevanta samhällsorgan och organisationer vid planeringen av insatser. Vikten av samverkan är central i den nya socialtjänstlagen då lagen syftar till att stärka samarbetet inom kommunen samt med regioner, skola, polis och civilsamhället för att möjliggöra tidiga, förebyggande och samordnade insatser för kommuninvånarna. Enligt 7 kap. 2§ socialtjänstlagen ska kommunen ingå en överenskommelse med regionen om att samverka i fråga om barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet eller som är placerade i ett skyddat boende. Samverkan ska ske skyndsamt vid ärenden med hög risk.

Intern samverkan

Ett ärende som handlar om våld i nära relationer kan identifieras inom socialtjänstens alla verksamhetsområden.

Ansvaret för att utreda, göra riskbedömningar samt bedöma och fatta beslut om insatser utifrån våld i nära relationer ligger hos socialtjänsten i enlighet med gällande lagstiftning, nationella föreskrifter och lokala riktlinjer.

Det kan dock krävas samverkan med andra handläggare från olika enheter, där handläggarna bedömer en våldsutsatt persons ärende utifrån sina specifika ämnes- och kompetensområden.

Information och service

På Östhammars kommuns hemsida ska det finnas lättillgänglig information för medborgarna om var man kan vända sig för att få hjälp. Det ska även finnas ett skriftligt informationsmaterial på varje enhet inom omsorgskontoret. Informationen ska vara riktad till alla grupper, vilket bland annat innebär att den även ska vara översatt till andra vanligt förekommande språk. Det ska vara lätt för våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare att nå omsorgskontoret för att få information och hjälp.

Kompetens och kompetensutveckling

Enligt socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2025:40) ska de personer som arbetar mot våld i nära relation ha kunskap om våld och dess konsekvenser och risker. Alla som arbetar inom socialtjänsten ska ha kunskap i att fråga om våld samt kompetens att ta hand om svaret och hänvisa personer vidare till rätt enhet för att få hjälp och stöd.

Utöver detta ska de handläggare som förväntas kunna handlägga ärenden gällande våld i nära relation, samt de behandlare som förväntas kunna erbjuda behandling, ha relevant utbildning, kunskap och erfarenhet för att utföra arbetet på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt. Om manualbaserade verktyg.

Personal i utförarverksamhet i egen regi ska få kompetensutveckling för att kunna upptäcka om våld i nära relationer förekommer samt veta vad de ska göra i den situationen. Rutin ska finnas för personalen i de fall de upptäcker våld i nära relationer.

Ansvarig chef ska säkerställa kvalitetssäkring och metodutveckling samt att riktlinjer och rutiner följs inom verksamheten. Ansvarig chef ska även se till att information om riktlinjer och rutiner tas upp på arbetsplatsträff, minst en gång per år. Gäller både myndighet och produktion.

Verkställande av beslut till extern utförare

Om Vård- och omsorgsnämnden överlåter till någon annan att genomföra en insats enligt socialtjänstlagen ska den verksamheten kontrolleras och följs upp. Uppföljning ska ske genom regelbundna avstämningar och dokumenterad kvalitetskontroll.

Anhörigstöd

Anhörigstödet kan kontaktas både om en anhörig utsätts för våld eller om det finns oro att den anhöriga kan komma att utöva våld, exempelvis på grund av stor arbetsbelastning vad gäller

omvårdnaden om sin närstående. Anhörigstödet ska vara förebyggande och genom personligt utformade lösningar medverka till ökad livskvalitet och trygghet för både den som vårdar och den som vårdas.

Polisen och rättsligt stöd

Alla handläggare och utförare ska, när det är lämpligt, motivera den våldsutsatta att göra en polisanmälan. Vid behov ska socialtjänsten erbjuda stöd i kontakten med polisen, exempelvis genom att följa med vid besök.

Brott i nära relation faller ofta under allmänt åtal, vilket innebär att en polisanmälan som huvudregel inte kan återtas. Polisen gör i samband med en anmälan eller pågående utredning en riskbedömning och kan vid behov besluta om skyddsåtgärder, såsom överfallslarm, kontaktperson samt informations- och säkerhetssamtal.

Åklagare kan besluta om kontaktförbud (besöksförbud) om det finns risk för fortsatt hot eller våld. Ett kontaktförbud innebär att den som utövar våld förbjuds att ta kontakt med den våldsutsatta, exempelvis genom besök, telefonsamtal eller digital kommunikation.

Den våldsutsatta har i regel rätt att ha med sig en stödperson vid kontakt med polisen. Det är den enskilde som avgör vem som ska vara stödperson, exempelvis en närstående, personal från socialtjänsten eller en representant från en ideell organisation.

Den våldsutsatta kan även ha rätt till ett juridiskt biträde, ett så kallat målsägandebiträde. Ett sådant biträde är kostnadsfritt och ger stöd genom hela rättsprocessen. Önskemål om målsägandebiträde framförs till polis eller åklagare.

Polisen ansvarar för att skydda personer som utsätts för hot eller våld.

Kronofogden

Det kan vara viktigt för den våldsutsatta att få hjälp med att ta sig hem till den tidigare bostaden för att hämta personliga tillhörigheter. En ansökan om handräckning hos Kronofogdemyndigheten kan övervägas om det bedöms vara omöjligt för den våldsutsatta att få ut sina ägodelar ur bostaden på egen hand. Ansökan är dock en process som tar tid. Om bodelning inte är gjord kan det emellertid uppstå problem om det inte är klarlagt vilka saker som tillhör den våldsutsatta. Därmed ska socialtjänsten aldrig hjälpa till med att åka hem och hämta saker till den våldsutsatta som inte är uppenbart personliga. Detta löses genom en civilrättslig process.

Socialstyrelsen handbok och föreskrifter

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer

Författningen innehåller bestämmelser om

- socialnämndens ansvar för planering och styrning

- kompetens för uppgifter inom socialtjänsten
- socialnämndens utredning av våldsutsatta vuxna
- socialnämndens utredning av våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld
- socialnämndens insatser

Våld i nära relationer Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården

Handboken syftar främst till att stödja tillämpningen av HSLF-FS 2022:39 och det övriga regelverk som gäller för socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens och tandvårdens arbete med våld i nära relationer. Innehållet bygger i huvudsak på lagstiftning, förarbeten, rättsfall och JO-utlåtanden.

Uppföljning

Riktlinjen ska följas upp, och vid behov revideras, i enlighet med nämndens systematiska kvalitetsarbete. Rutiner tas fram och revideras löpande för att säkra verksamhetens kvalitet.

det som ska följas upp är:

- antal ärenden
- insatser
- samverkan

ska göras genom:

- årlig uppföljning
- kvalitetsgranskning

vem ska göra det:

- ansvarig chef